

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS - PRIJS

Voor de Stad... f 12.
Franco per post... 14.

DICERE VERUM QUID VETAT?

Horatius.

ADVERTENTIE

15 cents de regel.
behalve 35 cents regel

(Verschijnende driemaal in de week: Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.)

ENGLAND

De berigten uit Windsor over Rotterdam gaan tot den 11:

Woensdag den 9e stond de koning der Franschen, door zijne langen en spellen togt in geenen deele vermoed, naar gewoonte vroegtijdig op, en deed eens wandeling in de heur in vroegeren tijd bekende omstreken van het kasteel. Na het ontbijt liet hij eenige leveranciers van kledingstukken bij zich komen en gaf hun beduidende orders; met hoodnige vervolgens ook verscheiden fabrikanten van andere artikelen en juweliens vereerd werden. Daarna verlustigde zich de monarch in de beschouwing der schilderijen en zeldzaamheden, die de door hem bezokken appartementen versieren, en waartoe het met goud ingelegd zilveren schild behoort, door Frans I aan Hendrik VIII geschonken. 's Avonds werd in de zaal van St. George een groot banket gegeven, aan hetwelk de koningin tusschen den koning en den hertog van Montpensier geplaatst was, terwijl prins Albert tegen over hen zat. Zeer nabij de vorstelijke personen waren de heer Guizot, de graaf St. Aulaire en de hertog van Wellington geplaatst.

Den volgenden dag is de prachtige char à banc, door Z. M. aan de koningin ten geschenke gezonden, voor de eerste maal gebezigt, tot het doen van een' uitstap naar Twickenham, Harston Court, Budey en Clarendon, op welke laatste plaats een dejeuner werd gebruikt. Des avonds is andermaal een groot gastmaal gehouden.

Den 10's voormiddags had eene deputatie uit het plaaatelijk bestuur van Windsor de eer Z. M. een adres van verwelkoming aan te bieden. Gelijk allen die hem naderom, werden ook deze heeren door den vorst op het minzaamst bejegend.

Ten half drie ure werd het kapittel der orde van den Kousenband gehouden. Die plegtigheid was indruyktakkend. Nadat de koningin zich op den zetel van staat had nedergezet, door de ridders der orde ooringd, las de eerste wapenkoning het besluit, waarbij de koning der Franschen tot ridder der genoemde orde benoemd werd. Prins Albert en de hertog van Cambridge leidden daarop dien monarch binnen, wien nadat hij gezeten was, dit besluit door H. M. werd aangekondigd, die hem vervolgens den Kousenband om het linkerbeen geapte, en het lint der orde over zijnen linkerschouder hing en vast hechte.

Na den afloop dezer ceremonie, en der daartoe behoorende accolade, ontving de nieuwe ridder de gewone wenschingen zijner aldaar tegenwoordige mede-heren, namelijk van prins Albert de hertogen van Cambridge, Rutland, Wellington, Devonshire, Buckingham, Beaufort en Buckingham, en de markiezen van Anglesey, Exeter, Lansdowne, Westminster, en Salisbury. De tafel van het kapittel, rond welke de ridders zaten, was door een kleed van purper fluweel, met goud bestikt, overdekt. Op de trappen van den troon, die achter den zetel van staat gezeten werd, stonden de heeren Guizot, Peel, Aberdeen, en andere personen van

het gewig des konings. Aan de andere zijde der zaal waren de hertogen van Kent en Cambridge, en de erfgroothertogin van Sleckenburg-Strelitz.

De koning was gekleed in een donkerblauwen uniform, met gouden epauletten, terwijl de koningin den mantel der orde droeg, en haar hoofd met een' van diamanten schitterenden tuil gedekt was.

Ter viering dezer gebeurtenis, was het gastmaal in de zaal van St. George nog luisterrijker dan de beide vorige avonden, en alles aangebragt wat maar eenigzins tot vermeerdering der pracht kon bijdragen.

De dag van den 11 was oorspronkelijk bestemd tot het houden van eene groot' revue in het park te Windsor. Men verzekert echter dat zij geen plaats zal hebben, dewijl de koning den wensch geuit heeft dat alle openbare plegtigheden, ter zijner eere, achterwege moesten blijven.

De koning heeft zich verplicht gezien eene uitnodiging des hertogs van Devonshire, om hem te Chaworth met een bezoek te vereeren, van de hand te wijzen, naardien hoogstdezelfs vertrek op zaterdag den 14 bepaald blijft.

Lord Elphinstone, laatstelijk gouverneur-generaal van Britsch Indië, is aan boord van het stoomschip *Locust*, te Portsmouth gearriveerd.

SPANJE

Toen Espartero den Spanischen bodem verliet, protesteerde hij tegen de senjarige volksover welke hem verdroef. Volgens de bepalingen der grondwet van 1837, moest de moeder der koningin Isabella eerst den 10' dezer verleden afgevoeren. Het is op dien dag dat de koningin, die zich nog altijd te Londen bevindt, een brief van manifest heeft openbaar gemaakt, in hetwelk hij omme laatste regtvaardiging van zijn beheer beproeft.

Dit stuk is van den volgenden inhoud:

» De hertog der overwinning aan de Spanjaarden.

» Den 10 oktober 1844 was de dag, door de grondwet der monarchie vastgesteld, waarop H. M. de koningin Isabella II de teugels van het bewind des koninkrijks in handen had moeten nemen. Het was de dag, waarop ik, voldoende aan hetgeen trouw, eer en geweten voorschrijven, het koninklijk gezag, dat de kortes krachtens huine konstitutionele bevoegdheid aan mij hadden toevertrouwd, aan H. M. had moeten overdragen.

» Van het oogenblik af, waarop de wensch der natie mij uit mijne medeburgers wensche om tot de eervolle waardigheid van regent verheven te worden, verlangde ik den gelukkigsten dag van mijn leven te zien aanbreken, waarop ik, het hoogste gezag nederleggende, de rust der huisselijke haardsteden zou hervonden hebben, na mijne laatste heilwenschen geuit te hebben voor de roemrijke banier der staatsregeling, die het volk geplant had ter herovering zijner vrijheid, en waardoor het etamhuis zijner koningen, ten koste van stroomen bloeds, twee malen in den loop dezer eeuw gereed is geworden! De Voorzienigheid heeft mijne wenschen

niet verhoord, mijne hoop niet vervuld, en in plaats van tot u te spreken te midden eener staatselijke vergadering, niet ik als koning, maar de woorden uit den vreemde tot u.

» De gehele wereld weet, dat er nooit een beraadslaging plaats had, die meer vrij, meer onbelemmerd en meer volledig was, dan die welke mijne benoeming tot regent voorafging. Spanjaarden! toen ik die waardigheid aanvaardde, nam ik ze aan, niet als eene burgerkroon voor behaalde overwinningen, maar als een zegeteeken, waarmede het volk de banier der vrijheid versierde; steeds gehoorzaam aan de wetten, heb ik die banier nooit aangerand; ik heb niets verzuimd, dat het geluk des volks bevorderen kon; al de wetten, die de kortes mij voorgelegd hebben, heb ik zonder verwijl bekrachtigd; de werking der regterlijke magt is altijd onafhankelijk geweest van de regering, die zich nooit regten aangewatigd heeft, aan andere staatsmagten toekomende; aan den openbaren recht en welvaart is alle bescherming en aanwending verleend, die de omstandigheden waarin wij ons bevonden, toelieten. Wanneer ik, ten einde de wet in kracht te houden, genoodzaakt geweest ben tot strenge maatregelen mijne toevlugt te nemen, heeft men ten minste nooit gezien dat de regering besliste over het lot van ongelukkige misdadigers. De regbanken alleen hebben daarover uitspraak gedaan.

» Ik zal niet in de bijzonderheden treden van het door mij als regent gehouden gedrag, de geschiedenis zal mij regt doen wedervaren; ik onderwerp mij aan hare onverbiddelijke uitspraak, zij zal, met eene onpartijdigheid, die ik van mijne tijdgenooten niet verwacht kan, getuigen of mijne eerzucht zich ooit tot iets anders dan het welzijn van mijn vaderland heeft uitgestrekt, of ik in een ander denkbeeld koesterde, dan er toe te streven dat de koningin Isabella II, door het nationaal binnenslands en door het buitenland geëerbiedigd, en vereerd; zij zal getuigen, of ik te midden van hevigen worstelstrijd der partijen eene andere bedoeling gehad heb dan om de vrijheid, den troon en de wetten tegen het woeden der partistogten te beveiligen; zij eindelijk zal getuigen, welke de oorzaken waren, die de verwezenlijking van een groot aantal nuttige hervormingen verijdelden. Toen nieuwe onlusten ons bedreigden, heb ik binnen den kring der wetten niets verzuimd, om die te voorkomen.

» Ik zal niet op het verledene terugkijken, geen schilderij ophangen van de noodlottige gebeurtenissen, die wij allen betrouwen. Beroofd van alle middelen tot tegenstand, zag ik mij genoodzaakt in een gastvrij land, eene wijl plaats te zoeken, terwijl ik, voor al den voet te zetten, in naam van de heiligheid der wetten en van de regtvaardigheid der zaak protesteerde.

» Ik heb genoodzaakt, Spanjaarden, niet in een gevoel van wraak, die mij altijd vreemd was, maar uit de waardigheid der natie en van de kroon mij dit tot pligt maakte. Als konstitutioneel vertegenwoordiger der kroon, kon ik

... met stilzettingen aanzien dat het monarchaal beginsel vernietigd werd; als bewaarder van het koninklijk gezag moest ik dit verdedigen tegen de slagen, die aan uoegheftig althoof van de uitvoerende ge... gelooft in standpunt met de stem te verheffen, toen ik alle weeten aan vorden gescheurd zag. Mijne protestatie had ten doel, om niet het noodlottig antecedent daar te stellen van eene berusting, in naam der kroon, in haar eigen val. Het was geen onnossele, ik zocht hulp noch in de hartstogten mijner landgenooten, noch bij de verschillende partijen; het was eenvoudig de verklaring mijner denkwijze omtrent een feit, eene verdediging van beginselen, een beroep op de nakomelingchap. Hoewel verre van u allen verwijderd, ging er geene jammerklagte in het Koninkrijk op, die niet weerklank vond in mijn hart; er is daar geen slagtoffer geweest, in wiens Lijden mijne ziel geen deel genomen heeft.

» Wanneer voor mij de gelukkige dag zal aanbreeken, dat ik in het mij zoo dierbaar vaderland zal kunnen terugkeeren, zal ik, een kind des volks, in de rijen van dat volk terugkeeren, zonder haat, zonder bittere herinneringen. Trotsch op het door mij genomen deel aan den worstelstrijd, die aan mijn volk de vrijheid gegeven heeft, zal ik er mij, ambteloos levende, toe bepalen, om de weldaden dier vrijheid te genieten; maar wanneer ooit de instellingen, die de natie voorzich verworven heeft, in gevaar werden gebracht, zal het vaderland, dat mij nooit doof gevonden heeft voor zijne roepstem, mij altijd bereid zien om voor hetzelfde mijn leven op te offeren, eindelijk zoo het in de ondoorgrondelijke besluiten der Voorzienigheid geschiedt, mogt staan, dat ik mijne dagen in ballingschap moet eindigen, zal ik, gekruist met mijn lot, tot mijnen laatsten ademtogt niet ophouden de vurige wenschen te koesteren voor de onafhankelijkheid, de vrijheid en den roem van mijn vaderland.

» Londen 10 oktober 1844.

» DE HERTIG DER OVERWINNING.
Het Fransche dagblad *l'Univers*, aan hetwelk eren als aan al de Parijsche dagbladen, het bovenstaande stuk door Espartero's gewezen minister Mendizabal is toegezonden, laat de mededeeling daarvan, door de volgende aanmerkingen voorafgaan:
« Dit stuk is niet van groot gewicht, doch het is tevens niet van alle belang ontbloot. Het strekt om het karakter bloot te leggen, van welke zijde de Fransche volhard met dezelfde vasthoudendheid, met welke een rechtschapen hart de waarheid blijft aankleven. Het beweert de wetten hem door de korten, zonder verwijl te hebben bekrachtigd, en zijne verheffing zelve was eene bittere beleediging aan al de voorregten der korten. Door zijnen opstand vernietigde hij de door de korten aangenomen wet op de *ayuntamientos*. De intrekking der wet op de geestelijke tienden was zijn werk. Hij ontroofde aan koningin Christina de voogdij over hare dochters, welke haar koninklijke regten toekwamen. Onder zijn bestuur werden de korten drie maal geëxecuteerd en ontbonden. Zijne onmenselijke zamenzwering om het koninkrijk te vernietigen, was te gelijker tijd tegen de koningin, tegen de ministers en tegen de korten gericht. Twee maal verzogde hij aan de koningin en aan den volkswijzen afzetting van Linage. Hij beschoot Barcelona twee maal, nadat hij in diezelfde stad in zijn voordeel de korten oproers had ontstoken. Hij was lafhartig tegen de korten en nutteloos wreed te Sevilla. Al zijne daden en beding. Hij verloor dikwerf de aan hem bevestigde legers, doch hij stelde nooit voorbedachten zijne eigene belangen in de waagschaal. De geestesgesteldheid zijner verheffing is die van eenen berekenend en huichelachtigen opstaand; die van zijnen val is eene onnoemelijke reeks van ongerijmdheden.

» Sommige zinsneden van het manifest van den ex-regent doen vermoeden, dat hij zich nog de kansen van eene laatste staatkundige rol wil voorhouden. Wij moeten echter, wanneer wij het tot heden bekende traktaat van dit vermaand aanmerking nemen, van het moeijelijkomme plannen van standvastige eendracht toe te schijven. Geen twijfel bestaat er of hij zou zich met behulp zijner gelukster of wel van zijne dubbelhartigheid alleen, tot de verste nederstap der onweldigheid hebben laten verfoeren; doch thans zou hij zijn rot niet meer kunnen opnemen dan door eene stoutmoedigheid en door groote daden tot welke hij niet in staat is. Met alle recht mag men gelooven dat hij aan eene van gevaar verschoonde vernedering de voorkeur geeft. Espartero heeft overigens zoowel in de oogen van zijne vrienden als van zijne vijanden alle vertrouwen verloren, en de omwentelingspartij zelve veracht hem te zeer om onder zijne plannen door te drijven.

FRANKRIJK
— Men zegt dat de koning bijna vijf miljoenen voor de uitgaven zijner reis en voor de aankopen welke hij voornemens is te Londen te doen, met zich heeft genomen.

— De prins van Joinville is nog altijd ongesteld; ofschoon die ongesteldheid niet het minste gevaar veroorzaakt, heeft zij hem toch tot heden verhinderd naar Parijs te komen.

— Door een Fransche dagblad wordt gezegd dat koningin Victoria voornemens is den koning der Franschen naar het kasteel van Eu terug te geleiden en zich aldaar vier en twintig uren op te houden. Dit blad behjst echter niet wel ondertrijft, daar de koning Londen ontvangen brieven alle behelzen dat de koningin hare doorluchtige gasten tot in het gezigt der Fransche kusten zal vergezellen; intusschen zou H. M. beloofd hebben, in de aanstaande lente Satst-Cloud en de Tuilerien te komen bezoeken.

— De reis van den koning van de koningin van Napels naar Parijs schijnt stellig bepaald.

— Berigten van de Marokkaansche kust houden in, dat de gevlugte inwoners van Mogador in hunne haardsteden waren teruggekeerd en dat zij na de Kabylen te hebben verdreven, de orde in hunne verwoeste stad hersteld hadden. Te Rabat, Larache en Tanger had de handel zijne vroegere werkzaamheid hernomen.

— Het *Journal des Debats* toont zich uitermate misnoegd over de openbaarmaking van het rapport des heeren Brugt over het gevecht van Mahahana in het door hem te Taiti opgericht dagblad. Het *Journal* verwondert zich dat er nog elders dan te Parijs een *Moniteur* is, en dat een officier zich bekendmakingen veroorlooft, welke gepastheid de regering alleen behoort te beoordeelen.

« Wij kunnen, zegt het ministerieel blad, onze groote verwondering niet ontveinen, dat's koning nings gelastigde te Taiti, zonder bevoegdheid, althans zoover wij weten, op zich heeft durven nemen, om rapporten aan zijne direkte chef te gerigt, en over welke zijne regering alleen het recht had te beschikken, bekend te maken. Indien de vertegenwoordigers en de gezanten eener regering in alle deelen der wereld, er toe kwamen om van hunne respectieve residentien even zooveel rijken in het rijk te maken, dan ware het met alle soort van beheer gedaan en de uitvoerende magt zou aan de regering lootheid zijn overgelyerd.

Deze woorden zijn te duidelijk dan dat het mogelijk is zich nog lauger begoochelingen te scheppen nopens het lot dat den heer Brugt wacht; want het *Journal des Debats*, dat is bewezen, spreekt niet alleen in zinen naam, maar ook in naam van het ministerie te Paris is dat ook algermeen hegerucht in omloop, dat er sprake is van om den bevelhebber der Fransche magt in Oceanië terug te brengen.

te roepen. Men voegt er zelfs bij dat al de vaartuigen die aan de expeditie van Taiti deelgenomen hebben, in Frankrijk terug geroepen zullen worden.

WEDERLAND

» SCHIEDAM 14 oktober. Heden is het geluk bedronden te verigen tijd niet ver te voren gewagen van de snoodde misdaad, waaraan soms pas geboren kinderen zijn prijs gegeven, met leedgevoel vernemen wij dat op aaustaanden donderdag zal worden behandeld de zaak van Antonia Hofkens oud 23 jaren, geboren te Woumen te Baarle-Nassau, beschuldigd van kindermoord. Wij hopen, dat de instructie dezer zaak het bewijs zal leveren, dat de jeugdige beschuldigde, door eene trouwlooze verleiding tot den val gebracht, onschuldige aan de haar ten laste gelegde misdaad is. Dan toch zal deze zaak bij het leedgevoel dat ieder rechtgeaard mensch door het vernemen derzelve moet bevangen, ten bewijze verstrekken, wat het gevolg is van een' ligtzinnigen stap, waartoe de snoodaard zoo vaak de onschuld tracht over te halen.

De advokaat Mr. W. T. Sassen zal de beschuldigde in hare verdediging bijstaan.

— Men schrijft uit Maastricht: « De behandeling der zaak tegen den schrijver van sommige artikelen in de *Gazette du duché du Limbourg*, is thans met rekerboid bepaald op donderdag den 24 dezer. Men verneemt verder dat de prokureur generaal, de heer van Panhuis, in persoon het woord zal voeren in deze zaak, waarin, gelijk men verzekert, zeer gewichtige vragen over drukpersrecht zullen ter sprake komen.

LEYDEN 14 Oct. Heden werd in de openlijke verdediging eener dissertatio juridica in auct. de *societate commandataria*, bevorderd tot doktor in de rechten, de heer J. N. G. Sassen, van 's Hertogenbosch.

MEN GEL W E R K.

Zoodra aangekondigd was, dat de heilige Rok, het kleed hetwelk door onzen Zaligmaker gedragen was en waarover volgens de H. Schrift de schuld van den Kalvariëberg het lot geworpen hebben, te Trier ter vereering aan de geloovigen zonde worden voorgesteld, werd in de dagbladen aangekondigd, dat door de regering van Trier de beste maatregelen waren genomen, zoo tot het nabergeen van degenen die ter vereering (niet ter aanbidding, zooals onze Hollandsche dagbladen het willen doen voorkomen) zich naar genoemde stad zonden begeven; alsmede tot voorkoming van verzameling bij het vereenigen van zoo een groot aantal personen, gelijk in navolging van vorige tijden te verwachten was, en dat er geen gebrek aan leedemiddelen zonde wezen, om deze tegen redelijke prijzen te kunnen bekomen.

Het verwekte verwondering dat de dagbladen bij voortdurend bleven schrijven, dat onafhankelijk de duizendtallen van hedevaartgangers niet de minste stoornis van goede orde plaats had, dat de levensmiddelen overloedig en tot redelijke prijzen te bekomen waren, ja zelfs werd het wonderwerk of mirakel medegedeeld van de gravin Johanna van Drisie-Visschering, de nicht van den begerwaardigsten bisschop van Keulen, die op het einde van de vereering van den heiligen Rok, zijne aanzien en de vereering van den heiligen Rok, zijne sijnk van hare lamheid is gelyk aan geworden, waaraan zij vele jaren had geleden.

Zoodra eene zaak met de R. M. in betrekking staat, is men de mededeeling van dergelijke berigten en in dien vorm niet gewoont, en vooral niet in de Haarlemsche Courant, die meestal dergelijke berigten of wel verdraaid versneden bijvoering of weglating van eenige woorden geheel van gedaante doet veranderen. Zoodanig men kon verwachten heeft het hantwerk in het onderhavige geval al spoedig plaats genomen. Vooreerst heeft men begonnen het mirakel of wonderwerk in twijfel te trekken en later geheel te spreken, men gaf voor dat het maar een gewoont

van den staat zoekt, zoude een goed boekdeel te maken wezen. Zij zijn gevaarlijk, dewijl zij het meer belangrijke uit het oog doen verliezen en heil doen zoeken waar het niet te vinden is. Leert men zich daarover niet verstaan — en tot hiertoe schijnt men daaromtrout nog niet op den weg — eene volgende hervorming zal eene nieuwe nationale teleurstelling wezen.

Die vooroordeelen te leeren kennen, op hunne nadeelige werking aandachtig gemaakt te worden, is eene zaak van het hoogste gewigt. Het is het onkruid, dat den groei van heilzame gewassen belemmert of belet. Die taak is moeilijk, dewijl slechts zeer weinige menschen zich willen laten overtuigen en de meesten zich boven vooroordeelen verheven achten. In ons land wordt die bestrijding toemoeijelijker als wantrouwen en jaloesheid feilen van het nationaal karakter zijn. Het schijnt onmogelijk, dat enkel de zucht om mede te werken ter bevordering van de belangen des lands de pen in de hand kan doen nemen: men zoekt naar verborgene, onedele bedoelingen en waarmen die noch heeft, noch hebben kan, laat men echter niet na, ze aan de schrijvers toe te dichten. Van daar dat geschimp en gesmaal op de oppositie, hetwelk door velen wordt aangeheven, welke in hunnen kring vrij wat stoutere opposanten zijn dan zij, welke door hen beschuldigd worden. In plaats van in haar de zucht tot verbetering van hetgeen men zelf niet goed durft heeten of de uitdrukking eener algemeen gevoelde behoefte te ontdekken, ziet men er ongeoorloofde eerzucht, poging tot onrust en verwarring in.

Het ware de grootste lafheid zich daardoor te laten afschrikken; het bewees eigenbelang, niet besef van burgerpligt, wanneer men daarom ophield de natie te waarschuwen voor hetgeen men meent gebreken of vooroordeelen te zijn. Te meer belangrijk wordt dit, als het aandringen op eene hervorming der grondwet meer en meer algemeen wordt en het dan vooral zaak is zich tegen vooroordeelen te hoeden, het ware en het valsche te kunnen onderscheiden.

Vrijheid van Onderwijs.

Wij spraken in ons laatste nummer van vooroordeelen; geen is meer algemeen dan de vrees voor vrijheid. Om van anderen niet te spreken, — welke schrikkelijke spookbeelden rijzen niet bij velen op het hooren der woorden, *vrijheid van drukpers, vrijheid van onderwijs, op?*

Vrijheid is bij hen losbandigheid en uit vrees van de ongelukken, tot welke zij misschien in eene enkele gelegenheid kan leiden, willen zij de stallige voordeelen, die zij altijd aanbiedt, van zich stooten. Uit enkele schrik voor hetgeen ieder voor zich zelf wenst, zouden zij allerlei straffen willen verzoeken, om de handpalen willen oprigten.

Tegen dat afschrikkelijke monster, vrijheid van drukpers, is het dat men in enkele landen grenskordonnen opwerpt, om de handpalen tegen den invoer van de voortbrengselen der drukpers strenger gewaakt wordt dan in de quarantaine-huizen tegen het binnensloopen van besmettelijke ziekten. Censoren worden benoemd, ten einde tegen alles, wat slechte in de verte nadeelig wezen kan, te waken; met hunne argus-ogen het kwaad in zijne duistere schuilplaatsen op te sporen. Gelukkig dat de zon zich des noods door de reten der luiken en spleten der deur toegang weet te verschaffen.

Dit vooroordeel is bij ons gelukkig minder algemeen en minder ingeworteld dan in enkele andere landen van Europa. De vrijheid der drukpers is eene diep ingewortelde, welke wij van onze vaderen erfden en daer de schipbreuk der overige behouden bleef.

Niet zoo gelukkig is het met de vrijheid van onderwijs: de eene haar meer aan de magt der geestelijkheid, de andere meer aan die van den staat onderwerpend. De eerste is voltrekt onmogelijk in een land waar eene heerschende kerk is, waar gemengde scholen bestaan en wenschelijk blijven. Het onderwijs blijft daar uitsluitend eene zaak van burgerlijk maatschappelijk aard, zonder godsdienstig innemingsel. Het godsdienstig onderwijs bestaan andere maatschappijen: elke godsdienstige school moet de godsdienst uitgesloten blijven.

Bij ons heeft men bij het besluit van 2 januarij 1842 het beginsel erkend, maar in de toepassing verwaarloosd.

Eene zaak van burgerlijk maatschappelijk aard is het onderwijs, en wet eene van het hoogste gewigt. Ieder burger, hoe gering zijn stand in de maatschappij zij, gevoelt daarvan de behoeften voor zijne kinderen; hij kent bij ondervinding de voordeelen, welke de goed onderwezenen boven hen genieten, die, of van onderwijs verstoken, of dit slechts gebrekkig genoten.

De pligt van den staat is het, te zorgen, dat ieder in de gelegenheid zij zich dit onderwijs te verschaffen; dat zij welke tot het geven daarvan optreden, de noodige bekwaamheid bezitten. Verder gaat zijne verplichting niet. Zij mag niet in dwang ontfaan, ten gevolge van welke men aan de burgers de keus ontnemt, aan wien zij hunne kinderen toevertrouwen willen. Zij mag niet, ten einde de onderwijzers, welke de staat heeft aangesteld, voor de nadeelen der concurrentie te bewaren, bekwame personen verhinderen, om zelfstandig nevens de instellingen van openbaar onderwijs andere op te rigten.

Voor niets is men intusschen, hier en elders zoo bevreesd, als voor deze vrijheid. Bij den eenen is het de vrees voor eenen overwegenden invloed der geestelijkheid; bij den anderen is het de vrees voor de nadeelen eener overdrevene concurrentie. Beider vrees is overtollig. In den tegenwoordigen tijd is de geestelijkheid niet zoo van het volk gescheiden, dat denkbeelden, welke bij de eene heerschende zijn, de andere niet mede zouden regeren. Men miskent door die vrees de kracht der waarheid, welke alles doordringt. Dat de concurrentie hare nadeelen heeft, zal niemand ontkennen: maar zijn hare voordeelen niet oneindig grooter?

De voorstanders der beperking van het onderwijs kunnen zich geen gelukkiger toestand voor het onderwijs denken dan die, welke het in Frankrijk geniet, waar de staat zich bijna uitsluitend tot den trechter maakt, door welke alle kennis moet vloeijen, alle instellingen van onderwijs, gelijk eene rij soldaten, op de wenken van den minister van onderwijs wil laten voortgaan. De oppermagt, welke de universiteit in Frankrijk over het onderwijs oefent, verraadt in alles haren oorsprong, het Napoleonische diktatorschap: maar dien tijd zijn wij lang ontwassen en in plaats van dwang en overmagt, wenschen wij vrijheid onder den waarborg van bekwaamheid.

(*) *Het staats-onderwijs kan en mag niet godsdienstig zijn. Maar wat verhindert, dat in bijzondere scholen, waar al de leerlingen dezelfde godsdienst betijden, ook godsdienstig onderwijs gegeven wordt.*
Noot van de redactie van den Noord-Brab.

Advertentien

Bij J. J. ROMEN te Roermond, is van de pers gekomen en verkrijgbaar:

OPVOEDINGSLEER OF HANDLEIDING VOOR JEUGDIGE EN AANKOMENDE ONDERWIJZERS, DOOR AMBROISE RENDU, ZOON.

(Uit het Fransch vertaald).
TEN GEBRUIKE DER NORMAALSCHEN SCHOOL
VAN HOLLAND.
(KERKELIK GOEDGEKEURD).

Dit werk bevattende ruim 282 bladzijden is groot 8° zal voor den geringen prijs van fl. 1.20. verkrijgbaar zijn.

Dit werkje heeft reeds in Frankrijk eenen tweeden druk ondergaan, en is ook in België onder goedkeuring en aanbeveling der geestelijke overheid (*Zie Kersten Journal historique et littéraire Juin 1843*) in het licht gegeven. Wij meenen derhalve de aandacht der Eerw. Heeren Geestelijken, en der jeugdige onderwijzers op dit werkje te mogen vestigen, in de hoop, dat hetzelfde op inheemschen bodem overvloedig vruchten voortbrengen zal.

Bovengenoemd werk is tevens bij den Drukker, en Uitgever dezes verkrijgbaar.

In een Mandelhuis in sijne Manufacturen, in het groot, in de provincie Noord-Brabant, verlangt men eenen **REIZIGER**. Men zal de voorkeur geven, aan hem, die reeds eenigen tijd heeft gereisd, en vooral aan den zoodanige, die mede in geen artikel bekend is.
Adres: La. OO. Franco brieven, aan het Bureau van dit Blad.

De ondergeteekende **FRANS OTJENS**, Loutzieder, wonende te Hertogenbosch, maakt bij deze, ter voldoening aan Art. 31 Wetboek van Koophandel, bekend dat de Vennootschap daargesteld bij acte gepasseerd voor den Notaris **DE BERGH** en getuigen te Hertogenbosch den 8. April tusschen den ondergeteekende en **WILHELMUS JOHANNES VAN DIEST**, Koopman te Hertogenbosch, onder de firma: **OTJENS en VAN DIEST** tot oprigting eener Loutziederij of Loutziefnaderij, bij arbitraal vonnis van den 28 November 1843, den 4 December daaraanvolgende behoorlijk geregistreerd, is ontbonden; dat dien ten gevolge van af dien tijd, de voorschrevene Loutziederij, op den ouden voet voor rekening van den ondergeteekende en op diens naam alleen wordt voortgezet.

Hertogenbosch den 10 October 1844.
FRANS OTJENS.

Bij akte verleden voor den te Veer gevestigden Notaris **H. JISKOOT** en getuigen, te Hertogenbosch den 25 September 1844, behoorlijk geregistreerd, is tusschen de heeren **JOHAN ELIAS ROM**, gepensioneerd Kolonel, **KORNELIS VAN HOUWENINGE VAN SPRANG**, koopman en **WILLEM FREDERIK VAN RENESSE**, bierbrouwer, allen wonende te Gorinchem, handelende voor zich zelve en als administrateurs der fondsen gehoord hebbende tot de voormalige vennootschap, bekend onder de benaming van *Gorinchemsche Stoomboot-veereniging*, mitsgaders de Heeren: **Jonkheer JOHANNES FRANCISCUS RIDDER DE VAN DER SCHUEN**, Lid van de Ridderschap der Provincie Noord-Brabant en Ridder der Militaire Willemsorde 4e klasse, **THEODORUS AUGUSTINUS ANTONIUS VAN RIJCKEVORSEL**, koopman, lid van den Stedelijken Raad en der Kamer van Koophandel, zoo voor zich, als handelende voor het huis **Wed. JOH. F. VAN RIJCKEVORSEL** en **ZONEN**, gevestigd te Hertogenbosch, **JOHANNES FRANCISCUS JOSEPHUS VAN RIJCKEVORSEL**, koopman, **mr. CAROLUS JACOBUS ANTONIUS VAN RIJCKEVORSEL**, advocaat en lid van de Provinciale Staten van Noord-Brabant, **FRANCISCUS JOHANNES CORNELIS DE WIJS**, koopman, **JOHANNES MATHIAS DIEPEN**, koopman, **JOHANNES JOSEPHUS ADOLPHUS DIEPEN**, koopman, **THEODORUS HENDRICUS POMPE**, koopman, handelende voor het huis **POMPE en Gebr. MAN**, gevestigd te Hertogenbosch, **mr. ARNOLDUS ANTONIUS HEEREN**, advocaat en lid van den Stedelijken Raad der stad Hertogenbosch en **PETRUS VAN DER MEULEN**, koopman, allen wonende te Hertogenbosch; **JAN BAX**, koopman, wonende te Vught, **WILLEM AMBROSIUS**, koopman, **AART VOS GERRITZON**, koopman, beiden wonende te Veer, **GIJSBERT BAAS**, beurtschipper, wonende te Veghel, en **ADRIANUS VROMANS**, beurtschipper, wonende te Hertogenbosch, aangegaan eene Vennootschap, onder de firma van **VOS en COMP.**, ten doel hebbende, eene geregeldde Stoombootdienst, van Hertogenbosch op Schiedam en tusschenliggende plaatsen, tot vervoer van personen en goederen en zulks voor den tijd van 10 jaren, integaals met de dagtekening der akte van vennootschap, zijnde de zetel derzelve gevestigd te Hertogenbosch.

Voor uittreksel,
H. JISKOOT
Notaris.

Beurs van Amsterdam.
Maandag 14 October, ten vier ure
W. S. 2 1/2 pCt. 82 1/2; Nieuwe 3 pCt. 75 1/2; g. 100
5 pCt. 92; 1/2 pCt. 97; 1/2 pCt. 97; 1/2 pCt. 97; 1/2 pCt. 97
Mandelm. 147 1/2; Ditto 2 pCt. 97; Aand. Holl. Sp. 100; 101
Aand. 85 p. st. 20 1/2; Ditto Compagn. 2 1/2; Ditto 3 pCt. 34 1/2; 1/2 pCt. 97; Port de L. 2 1/2 pCt. 80 1/2; 49 1/2; Oude Russen 100
Dito 4 pCt. 92 1/2; Do. Stiegl. en Co. 91 1/2; Brazilië 100 p. 86 1/2; 86.

Ter drukkerij van D. A. A. de ROOF.